

BOSNA-HERSEK ÇERÇEVESİNDE ETNİK TEMİZLİK

Abdullah Uğur ÜZMEZ*

İsim kökü “Horion Bosona” iyi insanların bölgesi anlamına gelen Bosna, Balkanların çok etnikli, dinli ve kültürlü yapısının belirgin bir tezahürüdür. Boşnakların, başta Sırlar olmak üzere diğer Slav halklarıyla olan çatışmaları genellikle bilinenin aksine 1992'ye değil, Boşnakların İslamiyet'i kabul etmesinden bile daha öncesine dayanır. Ama bilindiği gibi aralarındaki bu çatışmanın en büyüğü Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti'nin dağılmasıyla olmuştur. Etnik temizlik terimi de henüz Yugoslavya dağılmadan önce 1992'de George Bush (Baba Bush) tarafından kullanılmıştır. Etnik temizliğin anlamı literatürde bir etnik gruba mensup insanların zorla yerinden edilmesini amaçlayan değişik siyasal politikalar olarak geçer.

Bosna savaşı nasıl başladı? Bunu bugün kimse hatırlamıyor. 1 Mart 1992'de, Boşnak Ramiz Delaliç, Sırlara ait bir kilisede düğüne katılanlara saldırıp damadın babası Nikola Gardoviç'i öldürdü, papaz Radenko Miroviç'i yaraladı. “Kanlı Düğün” ismiyle anılan bu olay savaşı tetikledi. Ertesi gün Saraybosnalı Sırlar kendilerini Boşnak saldırısından koruma bahanesiyle barikatlar kurmaya ve silaha sarılmaya başladılar. 26 Mart 1992'de Hırvatistan ordusu Sava Nehrini geçerek Bosna-Hersek topraklarında yerli Hırvat-Boşnak sözde askeri birlikleriyle birleşti. Aynı gün Sijekovac köyünde 20 Sırp sivil katledildi. Daha sonra Bosanski Brod bölgesindeki Donje Barice, Gomje Barice ve Lijesce köylerinde 51 Sırp sivil katledildi. Sırlar Bosna'da yaşanan olaylar üzerine harekete geçtiler. Nisan 1992'de Srebrenitsa'nın hemen dışında bulunan Bratunac köyünde, 350 Bosnalı Müslüman, Sırp para-militer ve özel polis güçleri tarafından ölümcül işkenceye tabi tutularak katledildi. Bu olaylardan sonra Bosna'da sonu her taraf için çok acı biten ve büyük savaş suçlarının işlendiği Bosna Savaşı başladı. Üç yıldan fazla süren savaşta yüz binden fazla insan hayatını kaybetmiş, yaklaşık iki milyon insan da yurdunu terk etmek zorunda kalmıştır.

Bosna-Hersek'in yapısı, iç savaşı sona erdiren Dayton Barış Antlaşması'yla belirlenmiş olup ülke Bosna-Hersek Federasyonu ve Sırp Cumhuriyeti olarak iki devletçiğe ve bir küçük özerk bölgeye (Brcko) bölünmüştür. 2014'ün Ekim ayında yapılan genel seçimlerden önce Sırp Cumhuriyeti, Boşnak seçmenlerin sayısını azaltmak için Dayton Anlaşmasını çiğneme pahasına Sırp Cumhuriyeti'nde iş bulamadığı için federasyon bünyesinde çalışan Boşnakları "düzenli olarak Sırp Cumhuriyeti'nde ikamet etmemekle" suçlayarak sağlık hizmetleri dahil olmak üzere sosyal haklarından mahrum bıraktı ve yerel yönetimlerde ayrımcı bir politika izleyen bünyedeki baskı nedeniyle binlerce Boşnak ve Hırvat 1992-95 yılları arasında yaşanan şiddetin tekrar etmesinden korkarak Sırp Cumhuriyeti'ni terk etti. Görüldüğü üzere Sırların takındığı ırkçı tutum sadece 1992-95 yılları arasında değil, daha öncesine ve günümüze kadar uzanıyor.

* Trakya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler İkinci Sınıf Öğrencisi